Oświadczenie złożone
przez senatora Wadima Tyszkiewicza
w dniu 22 grudnia 2025 r.

Oświadczenie skierowane do minister klimatu i środowiska Pauliny Hennig-Kloski

Szanowna Pani Minister!

W imieniu właścicieli nieruchomości zabytków zwracam się z uprzejmą prośbą o udzielenie informacji w sprawie możliwości wsparcia termomodernizacji obiektów wpisanych do rejestru zabytków.

Modernizacja energetyczna budynków zabytkowych jest istotna zarówno ze względów klimatycznych (redukcja zużycia energii, ograniczenie emisji), jak i konserwatorskich (zachowanie obiektów dla lokalnych społeczności). W ostatnich latach NFOŚiGW uruchomił programy dedykowane termomodernizacji obiektów zabytkowych (programy FEnIKS – wybór projektów i przyznanie środków w wysokości ok. 549 milionów zł). Jednocześnie ministerstwo kultury prowadzi programy dotacyjne ukierunkowane na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach. W przypadku obiektów wpisanych do rejestru zabytków często występuje problem z dopasowaniem wymogów konserwatorskich do rozwiązań termomodernizacyjnych oraz z identyfikacją źródeł finansowania, zwłaszcza gdy właścicielem obiektu jest podmiot prywatny.

W związku z powyższym proszę o udzielenie odpowiedzi na następujące pytania.

1. Czy Ministerstwo Klimatu i Środowiska przewiduje uruchomienie (lub wsparcie uruchomienia) kolejnych naborów dedykowanych termomodernizacji obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru, w tym obiektów prywatnych? Jeśli tak, to proszę o podanie przewidywanego harmonogramu (konkretne daty lub okresy planowanych naborów) i form wsparcia (dotacja/pożyczka/instrumenty mieszane).

2. Jaki jest standardowy zakres prac kwalifikowanych do dofinansowania w programach, które ministerstwo współfinansuje lub koordynuje (np. termomodernizacja ścian/dachu, wymiana stolarki okiennej w wariantach zgodnych z wymogami konserwatorskimi, instalacje OZE, modernizacja systemów wentylacji i odzysku ciepła)? Czy ministerstwo przewiduje uelastycznienie katalogu działań w przypadku zabytków, aby umożliwić zastosowanie rozwiązań dostosowanych do ochrony wartości zabytkowych?

3. Jaki poziom wkładu własnego (procent kosztów kwalifikowanych) jest oczekiwany od beneficjenta w programach termomodernizacyjnych dotyczących zabytków (zwłaszcza w programie FEnIKS czy naborach NFOŚiGW)? Czy istnieją preferencje dla wkładu własnego w formie finansowej w stosunku do wkładu rzeczowego i czy przewidziano mechanizmy obniżenia wymaganego wkładu własnego dla samorządów lub podmiotów prowadzących działalność kulturalną? Proszę o wskazanie aktualnych wymagań dla wkładu własnego (w procentach) oraz przykładów dotychczasowych rozwiązań (umowy dotacyjne/pożyczkowe).

4. Czy istnieje procedura koordynacji pomiędzy Ministerstwem Klimatu i Środowiska czy NFOŚiGW a Ministerstwem Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz wojewódzkimi urzędami ochrony zabytków w celu umożliwienia równoczesnego uzyskania środków na prace konserwatorskie (MKiDN) i działania termomodernizacyjne/energetyczne (MKiŚ/NFOŚiGW)? Czy w szczególności planowane są rozwiązania ułatwiające składanie skoordynowanych wniosków lub procedury „równoległego" finansowania tych prac?

5. Czy ministerstwo jest gotowe do udzielenia informacji, czy ma możliwość udzielenia informacji, czy obiekty wpisane do rejestru zabytków byłyby kwalifikowalne w przyszłych konkursach/naborach na termomodernizację? Jeżeli tak, to jakie dokumenty (np. program prac konserwatorskich, uzgodnienia z konserwatorem, audyt energetyczny, opinia właściciela) byłyby wymagane przy składaniu wniosku?

6. Czy ministerstwo planuje działania adresowane do właścicieli prywatnych obiektów zabytkowych (np. instrumenty finansowe, dotacje, poręczenia), aby przeciwdziałać degradacji obiektów zabytkowych i umożliwić przeprowadzenie prac termomodernizacyjnych zgodnie z wymogami konserwatorskimi? Jeżeli tak, to proszę o opis planowanych instrumentów i kryteriów dostępu.

7. Proszę o udostępnienie informacji statystycznej: ile projektów wybranych do dofinansowania w ramach programu termomodernizacji zabytków (NFOŚiGW/FEnIKS) dotyczyło obiektów wpisanych do rejestru zabytków, a ile obiektów chronionych innego typu (np. rejestr zabytków nieruchomych vs. zespół) i jaka część dofinansowań trafiła do obiektów będących własnością publiczną, a jaka do podmiotów prywatnych?

Z uwagi na znaczenie zagadnienia dla ochrony dziedzictwa kulturowego oraz realizacji polityki klimatycznej proszę o udzielenie możliwie wyczerpującej odpowiedzi.

Z poważaniem
Wadim Tyszkiewicz
senator RP